

Siden samferdselsmidlene ble så gode at de brakte menneskene i stadig og nær berøring med hverandre, er det slutt med originalene som vi så ofte får støtte på. De hadde utviklet seg i ensomheten, uberørt av andres påvirkning og eksempel. Men selv om menneskene i vår tid som alt annet, er blitt standardisert, er det allikevel forskjell på de forskjellige typer - det kan ingen standardisering eliminere, for et menneskes type er bestemt av hans eller hennes innerste vesen, deres dypeste innstilling. Vi har optimister og pessimister, vi har fleghatikere og kolerikere, vi har en rekke uttalte typer som er meget lett å holde ut fra hverandre. Men disse eiendommeligheter er allikevel overfladiske og ligger mest i temperamentet. Mennesker som er optimister, kan være det fordi de er overfladiske og ikke tenker så dyp over ting, men de kan også være det fordi de no en gang har tatt det standpunkt til livet at de vil se de lyse og gode sider og av prinsipp vil tro og tenke det beste. Da blir deres optimisme en karakterens adel som skiller dem sterkt ut fra pessimisten.

Når optimismen er et resultat av en fast karakters bestemte vilje til å se det beste i alt som skjer, og til å tro det beste om sine medmennesker, da får vi se idealismen som er av så stor verdi i samfunnet når den er av den praktiske sorten og ikke glir ut i sentimentalt og virkelighetsfjernt sværeri. Vi møter den heldigvis daglig på vår vei. Vi kommer inn i en forretning for å spørre etter en vare, og får til vår overraskelse ikke de vanlige jeremiader over alt det som ikke er å få mer. Tvertom. Damen bak disken svarer vennlig at nei, det kan vi nok ikke skaffe mer, men hun har vært så utrolig heldig å få noe annet som kan gjøre

tjeneste nar det bare blir riktig behandlet. Og vi gar ut igjen glad og lett over betjeningen, og ved a vite at videnskapen arbeider pa a hjelpe oss over vansker og savn som vi ma igjennom. Vi möter dem i det daglige arbeid, full av arbeidsmot og arbeidsvilje, fordi de tror pa den saken de arbeider for, og fordi de er villige til a sette sine egne önsker og fordringer tilside for a fremme saken. Disse idealistene virker umiddelbart oppmuntrende pa sine omgivelser, arbeidet gar lettere fra handen, det blir en lyst og en glede istedetfor tungt og litsomt.

Likedan er det innenfor hjemmets fire vegger. Mannen kommer trett og sliten fra arbeidsplassen, og hustruen har kanskje hatt meget a sta i i löpet av dagen - det er jo ikke alltid sa lett a vare husmor i krisetid - men nar begge parter er av den sort mennesker som kan koble av alt det som virker nedslaeende og bare gjøre samväret i hjemmet oppmuntrende og beroligende, da blir et slikt hjem det det skal väre, et fristed for alt ondt, et fredens sted.

Pa den annen side har vi pessimisten som vi dessverre möter sörgelig ofte pa var vei.

Pessimisten er et menneske som i alle höve ser mørkt pa tingene, det kan utarte slik at til slutt vil han av prinsipp tro det verste om alt og alle, og han plger seg selv og andre med mørke og skjebnesvangre tanker om mennesker og begivenheter. Det er ikke bare et spørsmål om temperament, om humor - slike mennesker er av natur og innstilling men som nevnt ogsa ved lang övelse, blitt de rene lyseslukkerer. Vi möter kanskje dagen med godt humör, takknemlige over a väre fri

3.

det lyse sinnet. Arbeidet gar tungt, en synes plutselig det hele er ødelagt for en for en stund. Ikke minst i det offentlige livet kan en møte begge disse typer av mennesker. Idealisten gar inn for en sak med tro og begeistring, begrunner den saklig nok, men dog ut fra et idealistisk syn både på saken og menneskene, en tale av en slik beandret person kan være av betagende virkning og kan rive en mengde mennesker med i tro og begeistring. Men så kommer neste taler. Han er kanskje den mest veltalende av disse to. Han er gnistrende vittig og bitende ironisk - i løpet av en halv time er hele stemningen hos tilhørerne vendt om, tro og begeistring finnes ikke mer, det er bare pessimisme og tvil. Lyseslokkeren har gjort sin gjerning godt, og det lyset som kunde vært tendt til lykke og hell for hele samfunnet, blir sløkket, og saken er tapt for lange tider. Hva slike politiske lyseslokkere kan anrette av ulykker, er aldeles utrolig. Ikke hos den som er selvstendige nok til å se tvers igjennom humbugen, men den store massen, det lettbevegelige og helt ansvarlige flertallet, som i den demokratiske tiden avgjorde alle spørsmål av betydning, de ble ledet vill nettop av slike lyseslokkere som tjente helt spesielle interesser. Og slike lyseslokkere arbeider ikke mindre idag. Selv om det ansvarlige flertallet ikke idag får høve til å øve direkte innflydelse på begivenheter og avgjørelser, kan stemningen hos de lettbevegelige sinn piskes opp til en psykose som kan bli skjebnesvanger både for dem selv og andre. Om idealisten forsøker å forklare disse menneskene om og om igjen at ingenting er så galt idag at det ikke kunde vært unaturlig meget verre - straks er pessimisten der med sine jeremiader, og mismot og utilfredshet blir sædd og skyter vekst i alle de syke sinn. Om idealisten forsøker å gjøre det innlysende for folket at det som idag kan se ut som en ulykke, det kan vende seg til det beste både for folk og land, når vi bare gjør det beste ut av en situasjon, som ikke kan være annerledes, og stiller oss trofast skulder ved skulder om landets interesser -

sa er lyselokkeren der igjen og hvisker og hvisler om innbildte ulykker og forurettelser. Hva blir resultatet av a lytte til pessimisten? Tap av mot og tro for det første, og dernest vil den sykelige tilstand hos folket lett resultere i uoverlagte og forvirrede handlinger som ikke tjener noen annen hensikt enn a skade landet, og som medfører risikoen for liv og frihet for utøverne selv.

Hva vilde derimot bli resultatet om vi følger idealisten? Vi holder motet og arbeidsgleden oppe, vi bygger landet, vi setter oss i respekt hos andre ved varmtro og vart samhold, vi viser at vi har kultur og kan greie oss selv - vi har alle sjangser til a vinne respekt, om vi bærer med løftet hode de byrder som livet og forholdene fører med seg.

En idealisme som kan klare slike påkjenninger, er mer enn alminnelig optimisme, den hviler ikke bare på et lykkelig gemytt eller enda mindre på lette stemninger, den er basert på en balanse som bare andelige verdier kan gi. En slik idealist har kjempet kampen ut mot mismot og svartsyn og setter sin lit til makter som er sterkere enn alle andre, han tror på rettferd, selv om det kan se mørkt ut. Det er om slike mennesker dikteren synger, når han sier: Løft ditt hode du raske gutt, om et hap eller to blir brutt, blinker et nytt i ditt øye, straks det far lys fra det høye. Løft ditt hode og se deg om, noe er det som roper: Kom! Noe med tusende tunger, som om freidighet sjunger. Løft ditt hode og ta din dap av det høye stralende hap, som over livet hvelfer og i hver livsgnist skjelver. - - -